

GENÇLİK VE KÜTÜPHANE*

Prof. Dr. Osman ERSOY**

XXI. Kütüphane Haftası'nın görkemli açılış törenine katılanlar, kütüphaneciliğimizin geleceği için iyimser olabilirler. Tören salonunu dolduranların çoğu gençlerdi. Delikanlılık yaşında olan bu insanların hemen hepsinin kütüphanecilik eğitimi gören veya bu hizmeti veren kimseler olduğunu bilmek, bizim gibi «ununu elemiş, eleğini asmış» olanlara yaşarın gücü ve mutluluk veriyor. Bizim kuşağın, gündüz hayal ettiği, geceleri düşlediği çağdaş Türk kütüphaneciliğini bu genç ve dinamik kuşağın gerçekleştireceğinden artık kuşku duymuyorum. Bundan ötürü de mesleğimizde sorumluluk almış ve almaya hazırlanan bu bilgili, görgülü, bilinçli, gönüllü kuşağa saygı ve sevgi duyuyorum.

Gençlik yılının Kütüphane Haftası'nda, gençlik ve kütüphane sorununu iki açıdan ele almak istiyorum. Bunlardan birincisi, kütüphaneyi hizmete sunmuş ve sunacak genç meslekdaşlarımın sorunlarını dile getirmek ve çözüm yolları önermek; ikincisi ise, kütüphaneden yararlanan gençlerin sorunlarına ilişkin görüş ve düşüncelerimi sunmaktır.

Kütüphanecilik mesleğine hazırlanan gençlerin kördüğüm olmuş sorunlarını düşündüğümde, bir Ozanın «Dumanlı, dumanlı oy bizim eller; oturup ağlasam delisin derler» dizeleri aklıma geliyor. Gerçekten işe nereden başlayacağımı ve mesleğe hazırlanan genç arkadaşımın hangi sorununa öncelik vereceğimi bilemiyorum. İki yıl önce, Kütüphanecilik Bölümü'ne kaydını yeni yaptırmış, Kocaeli'nden gelen bir kız öğrencimiz, «bu sabah annemle trenden indik, annem bavulumla Fakülte kapısında bekliyor. Yurt için başvuruma olumlu karşılık alamamıştım, okumak istiyorum, bana barınacak yer bulmada yardımcı olurmusunuz» diye başvuruda bulunmuştu. Bu öğrencimize pansiyon bulmak, Bölüm Öğretim elemanlarının bütün bir gününü almıştı. Her yıl birçok öğrencimiz, yurt veya barınacak yer bulamadığı için Fakülte kayıtlarını bir yıl dondurarak evlerine, kentlerine dönüyorlar. Gecekonduarda bir tek odanın beş öğrenci tarafından paylaşıldığını ve kirasının 35.000 TL. olduğunu geçen yıl öğrenmiştim. Anadolunun çeşitli yörelerinden Başkent'in bir üniversitesine kayıt yaptırıp, harç

(*) 21. Kütüphane Haftası dolayısıyla verilen konferans.

(**) A. Ü. DTCF Kütüphanecilik Bölümü Başkanı

ödeyebilen yurt veya pansiyona yerleşebilen genç meslekdaşımı ise, daha başka, dağlar gibi sorunlar beklemektedir. Fakülteye geliş-gidişteki ulaşım zorlukları; pahalı (kâğıt, defter, kitap vb.) ders araç ve gereçleri; karşılaşılan dersler, eğitim-öğretimdeki değişik ve her öğretim üyesine özgü yöntemler; sıcak bir çorba yemek için saatlerce bekleyiş, akla gelebilen sorunlardan bir bölümü. Gençlik yılında kütüphaneci olmaya hazırlanan genç öğrencilerimin sorunlarına çözüm bulamazken, ikide bir karşımıza alıp, «bak çocuğum, çalışmıyorsun, derse gelmiyorsun, dersi dinlemiyorsun, ödev yapmıyorsun, kırık not alıyorsun» gibi sözlerle onları biraz daha bunalıma itiyoruz, öğrencilerimize daha çok kredi, daha fazla yurt, barınacak ev, oda sağlanmalıdır.

Kitap, defter, kâğıt fiyatları düşürülmeli; çeşitli kuruluşlardan daha iyi burslar bulunmalıdır. Gençler için kentin çeşitli yerlerinde ucuz ve nitelikli aşevleri açılmalı, ulaşım kolay ve ucuz olmalıdır. Fakültelerde dersler çatışmamalı; yönetmelik, kural ve yöntemler benzer biçimde herkese uygulanmalıdır. Sorunları çözümlenmiş, bunalımdan arınmış öğrencilerimiz dört yılın bitiminde daha iyi, daha gönüllü ve daha bilgili gençler olarak çeşitli türdeki kütüphanelerde hizmet yarışına gireceklerdir.

Genç kütüphaneciler, her tür kütüphanede, her çeşit okuyucuya, hizmeti en kısa sürede en iyi biçimde sunmak sorumluluğu ve yükümlülüğünün bilinci içinde görevlerine başlıyor. Bir tarım, orman, hukuk, siyasal bilgiler fakültelerinde okuyan gençler düzeyinde eğitim ve öğretim gören genç kütüphanecilerimiz, onların sahip olduğu özlük haklarına kavuşamıyorlar. Ne kamu sektöründe ne de sektörde başka mesleklerde olanlara verilen hak ve ücretler kütüphanecilere verilmiyor. Toplumdaki bütün insanlara işlerinde daha başarılı, daha sağlam bir kafa yapısına sahip olabilmeleri için kütüphane hizmeti götüren bu gençlerden çok doğal olan özlük haklarını esirgemeyi anlamak olanağı yoktur. Ormana, tarıma, hayvancılığa hizmet götürenler nasıl başta ediliyorsa, öylesine insana hizmet götüren kütüphaneciler de her bakımdan onurlandırılmalıdır.

Bugün, XXI. Kütüphane Haftası'nda görev başında olan genç kütüphanecilerimizden hizmet beklentisi içinde isek, onlara ilkin manevi sonra da maddi güvence sağlamalıyız. Her tür kütüphanenin bağlı bulunduğu yöneticiler kütüphanecilerini her fırsatta değerlendirmelidir; ve kütüphanesi, kütüphanecisi olmadan işyerinde başarılı, verimli çalışmalara yönelemediğinin bilinci içinde olmalıdır. Genç kütüphanecileri manen yüceltmenin yansıra, maddi bakımdan desteklemek de yöneticilerin başta gelen görevleri olmak gerekir. Yıllarca yasal güvenceden yoksun, bu meslek mensuplarının çilesi, kitap, kütüphane, kütüphaneciye ilişkin bütün sorunlara çözüm getirecek bir **Kütüphaneler Kanunu** ile bitebilir. Uzman meslekdaşlarımızın bu konudaki çalışmalarının ürünlerini çok yakın bir gelecekte

alacaklarına inanıyoruz. Ulusal düzeyde, her tür kütüphaneyi kapsamı içine alacak bu kanun sayesinde, ayniyat, kefalet gibi konular kütüphane ve kütüphaneciye daha iyi hizmet verme yolunda birer engel olmaktan çıkacaktır.

Bir yandan genç kütüphanecileri, çağın felsefesine uygun olarak, eserleri okuyucularının hizmetine sunmak için yüreklendiriyor; öbür yandan da «abanın altından değnek gösteriyoruz. Sakın hal diyoruz kütüphaneciye; hizmeti istersen okuyucunun köyüne, kentine evine kadar götür; ama polisiye görev yapma, kitapları kaybeder, çaldırırsan aldığın üç kuruş maaşı da kaybedersin. Genç meslekdaşlarımızın bu ikilem, bu ifrat-tefrit arasında olumlu, verimli kütüphane hizmeti verebilmeleri için müneccim olmaları gerekiyor. Sayın sorumlular, yöneticiler, bir ilde, ilçede vali, kaymakam, yargıç, savcı, tarımcı ve ormancıya nasıl olanak sağlıyor, konut ayırılabiliyorsa, insana yatırım yapan kütüphaneciye de öylesine olanaklar bulmak, hazırlamak zorundadırlar. Bildiğimiz kadarı ile, özveri hep bizim meslekdaşlarımızdan beklendi ve bekleniyor.

Genç kütüphanecilerin hem yurt içindeki büyük kütüphanelerde hem de yurt dışında görgü ve deneyimlerinin artırılması kısa ve uzun süreli, kurs, seminer, kongre ve konferanslara katılmaları aralıksız sürdürülmelidir. Görgü ve uzmanlıklarını artırıcı, pekiştirici girişimler genç kütüphanecilerden esirgenmemelidir.

Kütüphanelerimizden yararlanan okuyucuların büyük bir kesimini gençler oluşturmaktadır. Bu sayımız, hem örgün hem de yaygın eğitim için geçerlidir. Gençler, kütüphanelere hangi amaçla gelirlerse gelsinler, kütüphanelerin en iyi müşterileri sayılmak gerekir. Bir dükkâna giden müşteri, orada ne kadar hüsn-ü kabul görürse, o yerin sürekli müşterisi haline gelir. O halde kütüphanelerimiz kitap ve benzeri gereçleri genç okuyuculara sunmada, arzetmede kusur etmemelidir ki taleplerin ardı arkası kesilmesin. Kütüphaneciler olarak, genç okuyuculara, kütüphanemizi şirin göstermenin bütün önlemlerini aldığımızı söyleyemeyiz. Sorumlusu bulunduğumuz kütüphane konuk odalarımız kadar güzel, düzenli ve rahat olmalı ki okuyucu çekebilsin. Üstelik kütüphanenin her yanını okuyucuyu bezdiren, bıktıran kurallarla doldurmuşsak, müşteri çekme yerine, kaybetmek durumunda kalırız. Okuyucu, kütüphaneciden güler yüz görmez tatlı dil işitmezse, arz-talep yasası geçerli olamaz.

Örgün eğitim kurumları kütüphanelerin kapılarını çoğunlukla geceleri okuyucularına açacak biçimde örgütlenmemiştir. Bu yüzden, yaygın eğitim kütüphaneleri, yani halk kütüphaneleri genç okuyucuların kütüphane gereksinimini yalnız başına karşılamak durumunda bırakılmıştır. Gençler evlerinde, okullarında ders çalışacak, ödev yapacak rahat bir ortam bula-

madıkları için çocuklukla halk kütüphanelerinin kitaplarından değil, sadece salonlarından yararlanıyorlar. Öyleyse halk kütüphanelerinin yükünü azaltmak, onları amaçları doğrultusunda çalışmaya yönlendirmek için, gençlere belediyelerin, kamu kuruluşlarının ve özellikle örgün eğitim kurumlarının salonlarını açmak gerekmektedir. Her tür kütüphaneyi, gençlerin kendi kitaplarıyla geldikleri yerler olmaktan çıkarmanın bir başka yolu kütüphane dermesine gençlerin gereksinme duyduğu kitapları sağlamaktır.

Gerek örgün ve gerekse yaygın eğitim kurumlarımızın kütüphanelerinde güncelliğini yitirmiş dermelere raslanabilir. Bu gibi eserlerin dermeden ayıklanması, yeni yayınlarla kütüphanenin beslenmesi, okuyucu talebini artırma bakımından çok önemlidir.

Gençlerimize yurdun her yanında fırsat eşitliğini, her alanda olduğu gibi, kütüphaneler konusunda da sağlamak zorundayız.

Kütüphane -kitap, olanaklarından yoksun, ilçe, köy, kent gibi yerlerde oturmak, kalmak ve okumak durumunda olan gençlerimize, geçici-İğreti, gezici dermelerle, kitaplıklarla ulaşmalıyız.

Çağımızda gençliğin çözüm bekleyen yığınlarla sorunu vardır. Kuşkusuz bu durum onları bunalıma itmektedir. Kitaplar, kütüphanelerde kimliklenir, sınıflandırılır, istendiğinde ivedi olarak gençlerin yararlanmasına sunulabilirse, onlar çoğu sorunlarını çözümliyebilecekleri gibi, giderek okuma alışkanlığı da kazanacaklardır. Böylece, okuma alışkanlığı kazanan gençler, çağın gidişine, gelişmelerine ayak uydurabilecek, olgun iyi vatandaşlar olabileceklerdir.